

OBSAH

Úvodem	13
I. Paměť a vzpomínání v intimním hájemství rodiny	18
I. 1. Paměť a vzpomínání	18
I. 2. Od kolektivní paměti ke kultuře vzpomínání • Další výklad pojmů	21
I. 3. K obsahu a fungování rodinné paměti a vzpomínání	24
II. Vyprávění jako okno do světa rodinné paměti	28
II. 1. Vzestup <i>malých</i> vyprávění jako důsledek pádu metanarací?	28
II. 2. O epistemologii narativity a narativní re/konstrukci minulosti	31
II. 3. Badatelská recepce biografických vyprávění	33
II. 4. Výzkum vyprávění pomocí oral history	36
III. Obraz světa ve znamení migrace	41
III. 1. Nástin fenoménu migrace	41
III. 2. Migrační proces jako nositel změny	43
III. 3. Být <i>cizincem</i> – obraz <i>jiného</i>	44
III. 4. Migrační zkušenost jako klíč k výběru čtyř sociálních skupin	48
III. 5. Biograficky zaměřený výzkum osob s migrační zkušeností	50
IV. Generace a rodina	54
IV. 1. K problematičnosti pojmu <i>generace</i>	54
IV. 2. Generace v kontextu rodiny	56
V. Příběhy z terénu – o setkání badatelů a výzkumných partnerů	60
V. 1. Terénní výzkum bez zúčastněného pozorování?	61
V. 2. Náš terén	63
– Problém generací	63
– Problém využitých metod	66
– Problém gatekeeperů a získávání narátorů	69
– Výzkumné setkání v terénu a jeho případné problémy	74
– Problém etnicity a cizího jazyka	78

	- Problém neodporujícího badatele a další etická dilemata	80
V. 3.	Zpracování dat a jejich použití v knize	85
V. 4.	Několik čísel a údajů na konec	88
VI.	Historické obrazy přítomnosti krajanů v dnešním Chorvatsku	91
VI. 1.	Migrace do jihovýchodní Evropy a přítomnost české menšiny v Chorvatsku	91
VI. 2.	Obrazy historických událostí v paměti krajanů	97
	- Ozvěny mnichovské dohody a druhé světové války • Češi v boji proti fašismu	97
	- <i>V bratrské a jednotné Jugoslávii</i>	100
	- Občanská válka a evakuace dětí do Československa	103
VI. 3.	Politika vzpomínání • Obrazy národního diskurzu vzpomínání v Chorvatsku	106
	- Tíživé dědictví druhé světové války • Nacionalismus a rozpad Jugoslávie	106
	- Politika vzpomínání a kořeny rozdělené společnosti	108
	- Neúspěšný pokus o (generační) národní smíření	112
VI. 4.	Rodinná paměť krajanů na pozadí chorvatské politiky vzpomínání	114
	- Rodinná paměť jako prostor hledání dějinných kontinuit	114
	- Stát vždy na <i>správné straně</i> dějin	119
VI. 5.	Epilog – setkání pamětí v daruvarském zámku	123
VII.	Historické obrazy přesídlenců z Jugoslávie	125
VII. 1.	Odborný zájem o přesídlence ze zahraničí	125
VII. 2.	Přesídlování jugoslávských Čechů do Československa	126
VII. 3.	Přesídlenci jako aktéři koetnické migrace	132
	- Přesídlenci jako <i>jiní</i> Češi	132
	- Konstrukce sebeobrazu <i>zasloužilců o vlast a svobodu</i>	134
VII. 4.	Z oslavovaných <i>hrdinů nespolehlivými Jugoslávci</i>	136
	- Poválečný diskurz <i>národní obnovy, očisty a státní nespolehlivosti</i>	136
	- Viktimizační motivy paměti	138

VII. 5. Přesídlenci na cestě k vlastnímu vzpomínkovému společenství	140
– Přeshraniční vazby s příbuznými v Jugoslávii/Chorvatsku	140
– Výroční setkání přesídlenců • „Ti nahoře nás hlídají“	141
VII. 6. Přesídlenci jako disidenti paměti	146
– Rok 1989 jako dějinná ruptura a vznik českého antikomunistického diskurzu	146
– <i>Hrdinové staré doby, oběti éry nové</i>	147
VIII. Historické obrazy německy hovořících obyvatel z českých zemí	152
VIII. 1. Bádání o československých/českých/ <i>sudetských</i> Němcích – je na co navazovat	152
VIII. 2. Společná cesta k odlišným pohledům na minulost • Německá menšina v Československu do roku 1945	156
– O zrodu <i>Sudet</i> a <i>sudetských</i> Němců	156
– Viktimizační příběh o <i>březnových událostech</i>	158
– Období nacismu • Obraz českých Němců jako <i>obětí vnější moci</i>	161
VIII. 3. Paměť <i>odsunu/vyhnání</i> • Německá menšina v Československu po roce 1945	166
– Němci jako <i>personae non gratae</i>	166
– <i>Odsun</i> Němců z české kolektivní paměti: <i>damnatio memoriae</i>	170
– K porevolučnímu <i>souboji</i> o výklad česko-německých dějin	172
– <i>Odsun/vyhnání</i> jako epifanie biografických vyprávění tzv. generace zážitku	177
VIII. 4. Od <i>nechtěné</i> k <i>neviditelné</i> menšině • Situace československých/českých Němců před a po roce 1989	181
– <i>Ze státně nespolehlivých</i> k asimilovaným občanům	181
– Politika vzpomínání německé menšiny v <i>polistopadové éře</i>	185
– Velké kulturní setkání jako důkaz <i>životaschopnosti</i> menšiny	189

VIII. 5.	Nuceně vysídlení Němci v Německu • Začátky v nové zemi, vytváření <i>vyhnaneckého</i> diskurzu a <i>Heimat</i>	191
	– Být <i>cizincem</i> v <i>etnické vlasti</i> • Další příklad koetnické migrace	191
	– Vznik vysídleneckých organizací	197
	– <i>Vyhnanecký</i> diskurz • Jak <i>otázku viny</i> zastínilo <i>vyhnání</i>	200
	– <i>Heimat</i> jako základní pilíř identity a paměti vysídlenců	202
	– <i>Cesty do staré vlasti</i> • Fenomén <i>Heimattourismu</i>	209
IX.	Od historických obrazů k rodinné paměti	213
IX. 1.	„Co já tady budu čekat, až zas bude odvěta?“ • Rodinná paměť Milotových – českých reemigrantů z bývalé Jugoslávie	215
	– O hledání <i>bezpečného</i> místa a splnění <i>migrační misi</i> rodiny • Příběh Marie z první generace	218
	– O znovuotevíraných <i>křivdách a strádání</i> • Příběh Blanky z druhé generace	231
	– Shrnutí	241
	– Apendix	241
IX. 2.	„... protože ta válka vrátila všechny ty hrozný události“ • Rodinná paměť Krejčíkových – Čechů zůstavších v Chorvatsku	242
	– „Vždy jsi hleděl stát na správné straně“ • Příběh Jaroslava z generace <i>prvních Jugoslávců</i>	246
	– „Je jednadvacáté století, ale všechno se táhne od té druhý světový“ • Příběh Any z generace <i>posledních Jugoslávců</i>	257
	– „Ta současná politika je vždycky spjatá s tou historií naší“ • Příběh Milana z generace <i>post-Jugoslávců</i>	268
	– Shrnutí	276
IX. 3.	Vzpomínání <i>pod jednou střechou</i> • Rodinná paměť Königových – německých vysídlenců z českých zemí	276
	– „Je potřeba si zvyknout, ale ne zapomenout“ • Příběh o <i>ztrátě starého a nalezení nového domova</i> nejstarší generace	281

– O vyjednávání <i>domova</i> • Druhá generace a její vztah k <i>domovu</i> předků	292
– „Člověk má rozmanitou identitu“ • K prožívání rodinné historie generací vnoučat	299
– Shrnutí	311
IX. 4. Rodinná soudržnost jako základ aneb od příběhů k pocitu • Rodinná paměť Krausových – zůstavších Němců v Československu	312
– „Jsem povznesená nad žabomyší hurá vlastenecké projevy“ • Žitá multietnicita aneb příběh Helgy v roli spojovatelky, překladatelky, zprostředkovatelky	316
– Mezigenerační vyprávění a jeho reprodukce • Příběh Ireny z druhé generace	332
– O (ne)vzpomínání nejmladší generace • Příběh Kamily z třetí generace	345
– Shrnutí	350
X. Místo závěru	352
X. 1. K obsahům rodinné paměti a otázkám mezigenerační transmise aneb kdo s kým a o čem (ne)mluví	354
X. 2. Mechanismy a strategie rodinného vzpomínání aneb jak se <i>dělá</i> rodinná paměť	364
X. 3. <i>Střet</i> rodinné paměti s dominantními diskurzy hodnocení minulosti	369
Seznam literatury	371
Seznam pramenů	400
Seznam fotografií	402
Summary	405
Resümee	413
Jmenný rejstřík	422